

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата психологічних наук, доцента А.Ф. Федоренко
на дисертацію Хворостянюк Наталії Анатоліївни
«Психологічні особливості соціальної ініціативності
студентської молоді», представлену на здобуття наукового ступеня
доктора філософії у галузі психології
за спеціальністю 053 Психологія**

У поданому на рецензування дисертаційному дослідженні Н.А. Хворостянюк піднімається питання психологічних особливостей соціальної ініціативності студентської молоді. Відсутність спеціальних досліджень, які б включали різнобічні аспекти вивчення соціальної ініціативності особистості у студентів вищих навчальних закладів, та недостатня розробленість означеної проблеми обумовлюють її актуальність.

Мета дослідження полягала у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному вивченні психологічних особливостей соціальної ініціативності та її структури у студентської молоді, також розробка та впровадження тренінгової програми психологічного розвитку соціально ініціативності студентської молоді.

Проведений дисертанткою теоретичний аналіз виявив, що соціальна ініціативність є надзвичайно складною психологічною якістю особистості. На сьогодні практично не досліджена її структура та властивості. У роботі представлено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз широкого діапазону існуючих психологічних підходів до проблеми прояву соціальної ініціативності в особистості. Автором узагальнено міжнародний і вітчизняний досвід розробленості проблеми, виявлено психологічні особливості вияву ініціативності та соціальної ініціативності особистості на різних вікових етапах. Встановлено, що вершиною формування соціальної ініціативності є юнацький вік. Виявлено властивості соціальної ініціативності студентської молоді, зокрема, соціальні установки, соціальне мислення, самоставлення, самостійність, відповідальність, цілепокладання, самоствердження, благополуччя, мотивацію досягнення успіху, лідерство, готовність до

соціальної активності, комунікативна поведінка. Виділено компоненти соціальної ініціативності в здобувачів вищої освіти: когнітивно-оціночний, мотиваційно-вольовий, поведінково-комунікативний. На основі теоретичного аналізу розроблено модель психологічної сформованості соціальної ініціативності студентської молоді.

Здобувачкою визначені та обґрунтовані критерії, показники та рівні соціальної ініціативності в студентів ЗВО. Підібраний валідний та надійний психодіагностичний інструментарій, який сприяє комплексному дослідженню соціальної ініціативності здобувачів вищої освіти. За результатами емпіричного дослідження встановлено, рівні розвитку компонентів соціальної ініціативності. Проведене автором емпіричне вивчення виявило, що в більшості студентів високий та середній рівень розвитку соціальної ініціативності як якості особистості.

Отримані емпіричні дані були використані Н.А. Хворостянко для розробки авторської моделі психологічного розвитку соціальної ініціативності студентської молоді, яка передбачає індивідуально-психологічну та тренінгову роботу зі студентами.

Авторкою апробовано тренінгову програму психологічного розвитку соціальної ініціативності студентської молоді, яка передбачає комплексний розвиток всіх властивостей компонентів соціальної ініціативності здобувачів вищої освіти. Ефективність означеної тренінгової програми підтверджена в результаті проведеного повторного емпіричного дослідження та співставлення результатів учасників експериментальної та контрольної груп до та після експерименту. Проведений аналіз статистичних результатів продемонстрував значний ріст показників критеріїв соціальної ініціативності в експериментальній групі в порівнянні з контрольною групою після впровадження тренінгової програми.

У цілому результати дисертаційного дослідження викладені чітко і послідовно, що свідчить про досягнення поставленої мети та успішне розв'язання висунутих завдань. На основі аналізу дисертації можна дійти

висновків, що виконана робота є завершеним, самостійним дослідженням, яке характеризується науковою новизною і має теоретичне та практичне значення, що полягає у розширенні й поглибленні наукових знань щодо змісту і структури поняття «соціальної ініціативності особистості», дослідженні особистісних властивостей, які детермінують її розвиток у рівні вікові періоди.

Публікації автора, серед яких 1 – у періодичному науковому виданні проіндексованому у базі даних Web of Science Core Collection, 2 – у фаховому наукометричному виданні України, 2 – у міжнародних фахових виданнях та збірниках, включених до міжнародних наукометричних баз, 2 – у збірниках матеріалів наукових конференцій, повністю відповідають тематиці дисертаційної роботи та розкривають її основний зміст.

Позитивно оцінюючи виконане дисертаційне дослідження, вважаємо за необхідне висловити деякі побажання. А саме:

- 1) вважаємо доцільно було б порівняти психологічні особливості соціальної ініціативності в залежності від спеціальності здобувачів вищої освіти;
- 2) цікаво було б проаналізувати гендерні відмінності прояву соціальної ініціативності.

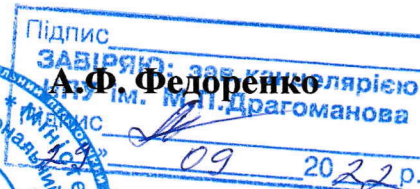

Висловлені зауваження і пропозиції мають переважно технічний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження. Зміст дисертаційної роботи викладено в анотації, яка відповідає основним положенням дисертації, а публікації достатньою мірою відображають результати дослідження.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження Хворостянко Наталії Анатоліївни «Психологічні особливості соціальної ініціативності студентської молоді» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. і може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 053 Психологія.

Рецензент:

**кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри політичної психології
та міжнародних відносин
факультету психології
НПУ імені М.П. Драгоманова**

А.Ф. Федоренко